

BİBLİYOGRAFYA :

YENİ YAYINLAR. Aylık bibliyografya dergisi. Ankara, Temmuz 1956 db. Her sayı 32 S., 60 kuruş. Yıllık abonesi: 7 lira. Adres: Posta Kutusu: 60-Yeni-mahalle, Ankara.

Millî Kütüphane bibliyografya uzmanlarından Muharrem Doğdu Mercanlıgil'in yayımladığı bu dergi (dergide, M. D. Mercanlıgil, "sekreter" olarak gösterilmektedir), yayımlıyanın, 1955 yılı içinde (ilk sayının önsözünde belirtildiği gibi) giriştiği bibliyografik yayın faaliyeti hazırlığından sonra ortaya çıkmıştır. M. D. Mercanlıgil, dağıttığı on bin mektupla, önce, amacını kitap yazan ve yayımlıyanlara duyurmuş, aldığı sonuçlara dayanarak çeşitli dergilerde, bu arada Ankara Radyosu'nda kitap tanıtımlarını genişletmiş ve hızlandırmıştır. Nihayet, çalışmalarını böyle bir dergide teksif etme yoluna girmiş bulunuyor ¹.

Derginin programına göre; Türkiye'de yayımlanan bütün kitaplar tanıtılacak, Türk yazarlarının biyografyaları, eserlerinin listeleri verilecek, kitap ve kitapçılıkla ilgili haberler duyurulacak, eleştirme yazıları sunulacak, geçmiş sayılarda tanıtılmış olan eserler için, alfabetik ve sistematik indeksler düzenlenecek, bunlardan başka, zaman zaman belirli konularda toplu bibliyografyalar da sunulacaktır. Bu, programın ilk bölümüdür. İkinci bölümde "ilk imkânda" yapılacak işler (eleştirmelere daha fazla yer verilmesi, eleştirme yazılarının,iktibas, belirli süre içinde çıkmış eserleri toplu olarak sunan ekler verilmesi, yeni dergi ve gazetelerin tanıtılması, okuyucuların sorularının cevaplandırılması) sayılıyor. Üçüncü bölüm ise, "tasavvur halinde" işleri içine alıyor: Tanıtılan eserlerin onlu sınıflandırmadaki yerlerini bildiren numaraların eklenmesi, dünyada ve yurttta kültür alanında olan bitenlerin bildirilmesi, Türkiye'de yayımlanan bütün süreli yayınların konu içine alınması, Türkiye'yi ilgilendiren yeni yabancı yayınların tanıtılması, yabancı ülkelerde yayımlanan önemli eserlerin haber verilmesi, kitap basan, satan ve sevenlerin tanıtılması, tanıtılan kitapların okuyucuya ulaştırılması imkânlarının sağlanması, derginin on beş günde bir çıkarılması...

¹ "Yeni Yayınlar"dan önce, bibliyografya dergisi olarak çıkan şu dört yayını hatırlatıyoruz :

Kitap ve kitapçılık. 1936-1937, 29 sayı. Vakıf müessesesi, İstanbul (8°).

Aynı bibliyografyası. Yeni çıkan kitaplar. 1942-1943, 24 sayı. Üniversite Kitabevi, İstanbul (8°).

Kitap haberleri. Türkçe-İngilizce. 1948-1949, 10 sayı. Mahmut Özdeniz, İstanbul (8°).

Memleketimizde ve dünyada Kitaplar. 1950, 9 sayı. Oktay-Tuna Baltacıoğlu. İstanbul (4°).

Dergi, çekici bir kapak içinde, şimdilik bize şunları veriyor : Alfabetik bir sıra içine alınmış konulara göre sınıflandırılmış yeni kitap ve broşürlerin tam künyeleri; hayata gözlerini yuman Türk yazarlarının ölüm haberleri ve haklarında kısa bilgiler; biyografya ve bibliyografyalar (ilk sayıda Ord. Prof. Ebul'ulâ Mardin'in, Mithat Cemal Kuntay'la Hüseyin Namık Orkun'un eserlerinin listesi; ikinci sayıda Cahit Sıtkı Tarancı üzerine kızkardeşi Nihal Erkmengoğlu'nun; Halil İbrahim Akçam'a dair kızı Erdem Bigat'ın hâtıraları.. gibi); okuyuculara faydalı yazılar (ilk ve ikinci sayılarda Unesco Kitap Kuponlarına ait yazılar): basım ve yayımla ilgili dünya ve Türkiye haberleri; okumakla ilgili karikatürler ...

"Türkiye Bibliyografyası"ndan başka bir devamlı bibliyografya aracı olmıyan memleketimiz için böyle bir derginin ne kadar lüzumlu, faydalı olduğunu ayrıca anlatmak lüzumsuzdur sanırız. Gelişmesini, programını -geniş imkânlarla kavuşarak- gerçekleştirmesini dileriz ².

S. N. ÖZERDİM

ARAŞTIRMA ve TEZ. Yazarlar :

Doç. Dr. A. Mahir Pamukçu - Doç. Dr.

Sabri Dilmen. Ankara 1956, Yeni Desen

Matbaası. VIII + 52 S. 8°

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi

Yayınları: 85. Araştırmalar 45.

Yazarlar : "Bilimsel mesailer, milletlerarası kabul edilen belli kurallara dayanılarak hazırlanır. Bir mesainin kuruluşu, mimarî estetiği, şekli ve kompozisyonu bu temeller üzerinde işlenir." diyorlar ve memleketimizde duyulan ihtiyacı karşılamak üzere bu eseri hazırladıklarını işaret ediyorlar. Gerçekten, bizde böyle bir konu hemen ilk defa ele alınmış oluyor diyebiliriz.

Kitaplar şu bölümlere ayrılmıştır: 1. Araştırma ve tez, 2. Araştırma konusunun seçilmesi, plânlaştırılması ve tez çeşitleri, 3. Bibliyografya hazırlanması, 4. Materyal temini, 5. Tezin yazılması, 6. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, 7. Literatür kısaltmaları. Kitabın sonunda : bibliyografya.

Kitabın; bir boşluğu doldurduğunu söylemek lâzımdır. Bir eserin hazırlanmasında dikkate alınacak teknik özellikler bu kitapta inceden inceye açıklanmıştır. Kitap, yalnız tez hazırlıyacakları değil, kütüphanecileri de yakından ilgilendireceği içindir ki burada haber vermeyi faydalı bulduk.

S. N. Ö.

² Derginin ikinci sayısı Kasım-Aralık (iç kapakta: Kasım) 1956 tarihini taşımaktadır. 1957 Ocak sayısı : Cilt 2, Sayı : 1 kaydını taşımaktadır.

Dr. Yaşar KARAYALÇIN : Borçlar-Ticaret ve Banka Hukuku Bibliyografyası (1928-1955). Ankara 1956, Ajans-Türk Matbaası. XXXI+322 S. 10 lira. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü. Yayın No. 1.

Bültenimizin V/3. sayısında tanıttığımız *Hukuk ve ekonomi dergileri üzerine bir bibliyografya denemesi* adlı eserini, Dr. Karayalçın, şimdi tanıtacağımız bu bibliyografya için bir hazırlık -aynı zamanda bu alanda bibliyografya yapacaklara bir yardım- olmak üzere hazırladığını belirtiyor (Önsöz, S. IX).

Bibliyografyanın hazırlanmasında, Aralık 1954 te Ankara'da kurulan Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü'nün, kendi alanında duyulan boşluğu doldurmak amacı önyak olmuştur. (Önsöz, S. VII).

Bibliyografya, 1928-1955 yıllarında borçlar-ticaret, sigorta ve banka hukuku konularında yayımlanmış kitaplarla dergilerdeki yazıları içinde toplamaktadır.

"Ticaret hukuku sahasında çalışmalar büyük ölçüde borçlar hukukuna dayandığı için bu sahadaki kitap ve makaleler bibliyografyada mühim bir yer almakta ve bundan dolayı "Borçlar hukuku" kelimeleri bibliyografya başlığına ilâve edilmiş bulunmaktadır." (S. VII).

Fakat yazar, kümülâtif bir Türk hukuk bibliyografyası ekonomi ilmini içine alan bibliyografik geniş çalışmalar bulunmadığı için, bankacılık ve borçlar ticaret hukukunu ilgilendiren, ayrıca bu alanlarda çalışacaklara da faydalı olacağını düşündüğü bazı bilim kollarını da (kooperatifçilik, hava hukuku, fikrî haklar; iş hukuku, sosyal siyaset, sosyal güvenlik ve sosyal sigortalar; oda, borsa ve birlikler; para, kredi, dış ticaret; ekonomi, teknik ve işletmeyle ilgili yayımlar) kitabın dışında bırakmamıştır. Buna rağmen, bibliyografyada hâkim unsur "borçlar, ticaret ve banka hukuku" dur. (S. VII-VIII).

Kitap ve yazılar konularına göre sınıflandırılarak bibliyografyaya alınmıştır.

Dr. Karayalçın, daha önce yapılmış bibliyografya çalışmalarını da "Önsöz"ünde-metinde ve alt notlarda- anmaktadır. Buna göre, 1928-1933 arasında bu alanda çalışma yoktur. 1934-1940 yıllarında Prof. Dr. Hirsch, 1941-1952 yıllarında Prof. Dr. Ferit Hakkı Saymen'in (devamlı olacağını sandığımız) çalışmaları vardır. 1953-1955 yılları da açık kalmaktadır. Dr. Karayalçın, Prof. Dr. Hirsch'ten, sadece dergi yazılarını alan Prof. Dr. Saymen'den, Türkiye bibliyografyalarından, Millî Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü'nden, bunların dışında kalan araştırmalardan faydalanmak ve hepsini birleştirmek suretiyle bu eseri meydana getirmiş bulunuyor. (S. VIII-IX). "Önsöz"ünde, çalışma: araştırma yolunu da etraflica çiziyor (S.X).

Kitabın başında taranan dergilerin üç listesini (1928-1933; 1934-1952; 1953-1955); kısaltmalar cetvelini ve bibliyografyanın plânını buluyoruz. (Bu plânı aynıyle almıyoruz; zira 12 sayfa tutmaktadır; fakat, genel çizgileriyle şöyle düzenlenmiştir: Borçlar hukuku; Akdin muhtelif nevileri; Ticaret hukuku; Ticarî teşebbüs, Tacir; Şirketler hukuku; Kooperatifçilik; Kıymetli evrak hukuku; Ticarî taahhütler; Sigorta hukuku; Deniz hukuku; Hava hukuku; Fikrî haklar; İş hukuku; Sosyal siyaset; Sosyal güvenlik; Sosyal yardım ve hizmetler; Sosyal sigortalar; Odalar-

Borsalar-Birlikler; Ticaret bilgileri; Para; Kredi; Bankacılık ve banka hukuku).

Kitaba; konulara, yazarlara ve çevirenlere göre olmak üzere üç arama cetveli ve bir Fransızca özet eklenmiştir.

Türkiye'de son yıllarda gelişen bibliyografya araştırmalarına eklenen bu değerli kılavuz, hukukçular için büyük bir yardımcı olacaktır. Bu yıl bize iki bibliyografya kazandıran arkadaşımızdan, verimli çalışmalarına aynı hızla devamını dileriz.

SAMI N. ÖZERDİM

[U. S. Library of Congress : *The national union catalog; a cumulative author list representing Library of Congress printed cards and titles reported by other American libraries, July 1956. Washington 1956 U. S. Government printing office. 270 S. 4°*

1898 den beri matbu olarak hazırlanmakta olan Library of Congress'in katalogları, Edwards Brothers firması tarafından, 1942-1947 yılları arasında *A B.h. Catalog of Books Represented by the Library of Congress Printed Cards...* adıyla yayımlandı. 167 ciltten teşekkül eden bu muazzam cilt-katalogta, kütüphaneye girmiş olup da 1898 den 31 temmuz 1942 tarihine kadar matbu katalog fişleri hazırlanmış olan eserlerin esas fişleri yer almaktadır. 1 ağustos 1942 den 31 aralık 1947 ye kadar olan beş senelik devreye ait matbu katalog fişlerinden teşekkül eden ikinci takım 42 cilttir. 1952 yılına kadar hazırlanmış matbu fişlerden teşekkül eden 24 ciltle beraber şimdiye kadar yayımlanmış olan kümülâtif ciltlerin yekûnu 233 cildi bulmuştur. 1948 den beri aylık, üç aylık ve yıllık olarak yayımlanıp beş senede bir kümülâtif hale getirilerek ilk çıkan takımları tamamlamakta olan *The Library of Congress Author Catalog*'un temmuz 1956 nüshası *The National Union Catalog* (N. U. C.) Millî Toplu Katalog adıyla yayımlandı. Şimdiye kadar çıkan cilt kataloglar yalnız Library of Congress koleksiyonları arasında bulunan eserleri ihtiva etmekteydi. Bu defa millî toplu katalog adıyla karşımıza çıkan eserde Library of Congress'ten başka toplu kataloga iştirak eden 216 ilim kütüphanesinde bulunan dünya fikir ürünleri bir tek alfabetik sırada toplanmıştır. N. U. C. yine, şimdiye kadar çıkmış olan Library of Congress'in matbu müellif kataloğunun devamı ve mütemmimi olarak yayımlanmaktadır. Eser yeni muhtevasiyle şimdiye kadar görmekte olduğu çeşitli hizmetlerden başka yurt içi ve yurt dışı kütüphaneler arası kitap iaresini geniş ölçüde kolaylaştıracaktır. N. U. C. nun aylık nüshalarında yalnız yeni eserlere yer verilecek, üç aylık, bir senelik ve beş senelik kümülâtif basımları ise, basıldığı yıllar nazarı itibara alınmadan, o yıllarda kütüphanelere giren her türlü eseri ihtiva edecektir. Üzerinde düzeltmeler yapılan ve yeniden basılan eski fişler, Millî Toplu Katalogda, yeni bir eserin fişleri gibi yer alacaktır. Katalogta, esas fişlerin yanında pek lüzumlu görülen ilâve fişlere de yer verilmesi eseri daha kullanışlı bir hale getirmiştir. X., XI. sahifelerde Millî Toplu Kataloga iştirak

eden kütüphanelerin isimleriyle, katalogta kullandıkları rumuzların bir listesi bulunmaktadır.

Matbu katalog fişleri bulunmayan, veya koleksiyonları arasındaki eserlerin matbu fişleri hazırlanmamış olan kütüphaneler toplu katalog için kendi hazırladıkları fişleri göndermektedirler. Aralarında değişik şekilde tesbit edilmiş fişler varsa bunlar toplu katalogtaki şekle uydurulmak için yeniden yazılmaktadır. Katalogta bibliyografik künyelerin sol alt köşesindeki rumuzlar o eserin hangi kütüphanenin koleksiyonları arasında bulunduğunu belirtmektedir. Library of Congress koleksiyonları arasında bulunan eserlerin yer numaraları bibliyografik künyelerine ilâve edilmiştir. Meselâ Richard Morris Acheson'un *Acridines* adlı eserinin bibliyografik künyesinin sol alt kenarında şu rumuzlar görülmektedir :

Q D 401. A 23
DA PPCPh

QD401.A23 eserin Library of Congress'teki nüshasının yer numarasıdır. Aynı eser DA=Department of Agricultural Library ve PPCPh=Philadelphia College of Pharmacy and Science koleksiyonları arasında da bulunmaktadır.

Amerika'da Millî kütüphane hizmeti, Library of Congress, Department of Agricultural Library=Ziraat Vekâleti Kütüphanesi ve Armed Force Medical Library=Silâhlı Kuvvetler Tıp Kütüphanesi tarafından müştereken ifa edilmektedir. Department of Agricultural Library ve Armed Force Medical Library de, Library of Congress gibi kendi koleksiyonlarına ilâve edilen eserleri muayyen zaman aralıklarıyla yayımladıkları matbu kataloglarda toplamaktadırlar. *National Union Catalog* adıyla yayımlanan bu toplu katalogta diğer ilmî kütüphanelerle beraber millî kütüphane hizmeti gören bu üç kütüphanenin sahip olduğu eserlerde biraraya getirilmiş oldu.

Şimdiye kadar yayımlanmış olan toplu katalogların en mükemmeli ve en zenginini olacağını umduğumuz N. U. C. un yayımının devamlı olmasını temenni ederiz.

Eser Millî Kütüphanede mevcuttur.

ABDÜLKADİR SALGIR
Millî Kütüphane Uzmanlarından

British national bibliography. London, Council of the British National Bibliography, Ltd. 1950 db. 4°

İngilizlerin millî bibliyografyası olan *British National Bibliography* (B. N. B.) The British Museum, The Library Association, The Publishers Associations, The Booksellers Association, The National Book League, The British Council, The Royal Society, ASLIB, The National Central Library, ve The UNESCO Co-operating Body for Libraries gibi, kitap, kütüphane ve kültür kurullarını temsilen, The Council of the British National Bibliography, Ltd. tarafından yayımlanmaktadır. Halen

yayımlanmakta olan millî bibliyografyaların en mükemmellerinden biri olan B. N. B. 1950 yılı başlangıcından beri haftalık olarak çıkmaktadır. Her hafta 25-30 sahifelik fasiküller halinde muntazaman çıkan bu bibliyografyanın her ayın son haftasında ilk haftalarda çıkan eserlerin yazar, eser ve diğer yardımcı unsurlara göre hazırlanmış bir indeksi de bulunmaktadır. Bibliyografyada yer alan eserlerin bibliyografik künyeleri Cataloguing Rules, *Author and Title Entries*'e göre hazırlanmakta olup Dewey *Decimal Classification* (D. D. C.) 14 basıma göre tasnif edilmektedir. British Museum'un Copyright dairesine tevdi edilen devlet nüshalarından faydalanılarak hazırlanmakta olan B. N. B. de (1) ucuz romanlar, (2) dergiler (ilk sayıları ve değişik adlarla çıkan ilk sayılar müstesna), (3) İrlanda Devlet neşriyatı, (4) notalar, (5) haritalar, (6) Büyük Britanya Devletler Topluluğu devlet neşriyatının bir kısmı hariç her türlü eser yer almaktadır.

Eser iki kısımdan müteşekkildir. Birinci kısımda bibliyografyaya esas olan unsurlar konularına göre tasnif edilmiş, ikinci kısımda ise alfabetik sıraya konulmuştur. İstenilen kitap hakkında tam bir bibliyografik künye konu kısmında verilmiştir. Kitap adı, çeviren, editör, nâşir, seri v.b. gibi kitabın bulunmasında kolaylık sağlayan diğer unsurlar alfabetik indekste toplanmıştır. Muayyen bir eser hakkında bilgi edinmek isteyenler o eseri muhtelif ihtimallerle bibliyografyanın indeks kısmından bulabileceklerdir.

Meselâ: aradığımız eserin konu numarası 621.384 ise bu eserin tam bibliyografik künyesi bibliyografyada 621 den sonra ve 622 den önce olacaktır. D. D. C. numaralarına göre özel bir sıra içinde olan eserlere, verilen konu numaralarıyla hemen intikal etmek mümkün olabilmektedir. B. N. B. de D. D. C. un son gelişmelerini de müşahade etmek mümkündür. D. D. C. da fazla teferruata gitmek bazı hallerde pek mümkün değildir. Bu sebeple B. N. B. nin tasnifinde *Universal Decimal Classification*'un bazı hususiyetleri yer almıştır. D. D. C. nin 14. basımında bulunmayan konular için o konuya en yakın numaraya köşeli parantez içerisinde, diğer bir numara ilâve edilmek suretiyle yeni konu numaraları bulunmuştur.

Misal : 593.32 [1] tavşanlar.

Roman ve hikâyelerin konu numaralarının yanına F ve J harfleri ilâve edilmek suretiyle o eserlerin büyüklerin veya gençlerin okuyabilecekleri tipte eserlerden oldukları belirtilmiştir.

Misâl : 823.91 F. Modern İngiliz romanı (tercümeler hariç)

823.91 J. İngilizce çocuk hikâyeleri

Her üç ayda bir, öncekilerle de birleştirilmek suretiyle müstakil olarak yayımlanan kümülâtif indeks, yazar, eser adı, yayımlayan, çeviren, seri adı ve konuyu tek bir alfabetik sırada toplamaktadır. İndekste istenilen bir eseri müellif adına, eser adına, varsa emeği geçen diğer şahıslara göre de bulmak mümkündür. Fakat eser hakkında tam bilgi müellif adı altında verilmektedir.

Misâl : *Dickens, Charles. Great expectations. Dent, 6/- 823.8 (B56-11.79).*

Alfabetik indekste, muayyen bir konuda hangi eserlerin çıktığını öğrenebilmek için o konuya müracaat etmek kâfidir. Bu takdirde istenilen mevzuun D. D. C. numaraları verilmek suretiyle o konuda çıkmış olan eserlerin bulunabilmesi müm-

kün olmaktadır. Her üç ayda bir çıkmakta olan bu indeksler yıl sonlarında kümülatif olarak yayımlanmakta olan B. N. B. nin sonunda yer almaktadır. Halen çıkmakta olan bibliyografyaların en mükemmeli olan B. N. B., D. D. C. nu en şümüllü olarak tatbik eden örnek bir bibliyografyadır.

Bibliyografik künyelerin sol üst tarafında yer alan D. D. C. numaralarının yanında o numaranın tekaül ettiği konu adı da verilmektedir. Meselâ: Tom Barel Jones'ın *A Bibliyography on South American Economic Affairs* adlı eserinin bibliyografik künyesinin üzerinde aşağıda görülen D.D.C. numaraları ile konu adları yer almaktadır.

016.33 OF ECONOMICS
016.3309 ECONOMIC CONDITIONS
016.33098 *South America*
016.33098 ——— 1800-1900

İlk numara, eserin ekonomik bibliyografya, ikinci numara ekonomik şartlar bibliyografyası, üçüncü numara eserin Güney Amerika'nın ekonomik şartlar bibliyografyası, ve dördüncü numara ise eserin 1800-1900 yılları arasında Güney Amerika'nın ekonomik şartlar bibliyografyası olduğunu göstermektedir. En alttaki numara, eserin D.D.C. ye göre en şümüllü konu numarasıdır. Kütüphaneler arzu ettiği takdirde bu esere 016.33 konu numarasını vermek suretiyle adı geçen eseri ekonomik eserler bibliyografyaları gurupuna dahil edebilirler.

Bazen B. N. B. de son derece uzun konu numaralarına tesadüf edilmektedir. Meselâ: *Annual Review of the Wool, Hosiery and Fabric Industry of India and Pakistan* adlı eserin D.D.C. na göre konu numarası şöyledir :

338.4767731095409058

Muntazaman her cuma baskıdan çıkan ve cumartesi günleri de postalanarak abonelere gönderilen İngiliz Millî Bibliyografyası kütüphanelerin kitap seçme ve satın alma işlerini çok kolaylaştırmaktadır. Kütüphaneler hafta içinde yaptıkları kitap seçme ve satın alma toplantılarında kütüphane için lüzumlu olan eserleri bibliyografyadan tesbit etmekte ve siparişlerini yapmaktadırlar. Umumiyetle kütüphanelerin katalog servisleri sipariş edilen eserlerin fişlerini kütüphane katalog kaidelerine göre hazırlanan B.N.D. den faydalanarak tespit etmekte ve sipariş edilen eserler gelinceye kadar lüzumlu olan fişleri hazırlamaktadır. Bu suretle satın alınan kitaplar kütüphaneye gelir gelmez okuyucunun istifadesine arz olunabilmektedir. Bilhassa kitap seçme ve kataloglamak işleri bir merkezden idare edilen kütüphanelerde B. N. B. nin hem kitap seçme hem de kataloglama işlerinde büyük bir kolaylık sağladığı görülmektedir. 1951 yılında çalışmaları hakkında fikir edinmek maksadiyle ziyaret imkânını bulabildiğimiz British National Bibliography müessesesinin faaliyetlerini yakinen görmüş ve B.N.B.yi bugünkü millî bibliyografyaların en mükemmeli haline getirenin A. J. Wells olduğunu müşahede etmiştik. B.N.B. nin 1950 yılından beri, editörlüğünü büyük bir titizlik ve muvaffakiyetle ifa etmekte olan Arthur James Wells'i çalışmalarından dolayı bilhassa tebrik ederiz
Eser Millî Kütüphanede mevcuttur.

ABDÜLKADİR SALGIR
Millî Kütüphane Uzmanlarından